

Книга за ромските закони доказва неразбирането на ромската култура

“Преди хиляда години ромите напускат Индия, като отнасят със себе си своите вярвания и неписани закони, които толкова са се различавали от тези на другите култури, че от тогава до сега те се оказват обект на дискриминация, преследване, предразсъдъци, принудителна асимилация и насилие.”

Това се казва в издадената неотдавна в САЩ книга “Циганският закон: ромските правни традиции и култура”, със съставители професор Уолтър Уейрауч и Стивън О’Конъл, директор на Колежа по право към Университета на Флорида.

Уейрауч, който от много години изучава ромите, казва, че повече от един милион “цигани”, както повечето ги наричат, живеят в Съединените щати. Той е убеден, че в време обществото да започне да разбира този исторически народ и неговите неписани закони. Според изтъкнатия професор, въпреки че циганският закон изглежда дело на представителите на мъжкия пол, неговата ефективност се дължи на влиянието на жените, които учат техните деца на изключително строги правила за морално поведение. Циганите говорят свой език - ромски, който е произведен на санскрит, а тяхната система от закони – Romaniya, се основава на гребна фолклорна традиция, която води началото си от Индия.

“Циганското общество се гради здраво върху различието в поведението, което е чисто и мръсно”, отбелязва един от авторите на статиите в книгата. “Според техните закони човешкото тяло е едновременно чисто и нечисто и това е базата за много от техните закони, както и в много голяма степен е причината за погрешното разбиране на тези хора.”

Книгата разкрива как познатото в САЩ престъпно насилие - убийство, грабеж, изнасилване – се възприема от циганите като крайно мръсно нещо и поради това практически е непознато сред тях. Както и че невръщането на дълг или кражба от друг циганин е незаконно нещо, мръсотия.

Според книгата много цигани са станали известни с упражняваната от тях професия в академичната сфера, в общественния живот или в шоу-бизнеса – например Чарли Чаплин и майка Тереза – но непознаването и погрешната представа за тяхната култура кара мнозина да избягват да определят себе си като такива.

Уейрауч посочва, че цитирани в книгата изследователи стигат до извода, че в исторически план криминализирането на циганите от доминиращите култури се дължи или до голяма степен е в резултат на “тяхното настояване за обособяване. Като техният отказ да бъдат асимилирани предизвиква негодувание.” В книгата се посочват много примери от такива страни като Канада, Финландия и Швейцария, където при-

нудителната асимилация на циганите, вместо да намали, увеличава предполагаемата им престъпност. “Данните също така сочат, че заради дълбоко насажданото дискриминационно отношение спрямо тях – казва Уейрауч, - има тенденция циганите да се преследват за поведение, което или не се наказва толкова сурово, или въобще не се осъжда, ако става дума за таква поведение от страна на хора от мнозинството.”

Една от главите на книгата е посветена на общото между циганския закон и ортодоксалния еврейски закон. Ударението е върху чистотата и нечистотата, върху гледната точка към външния човек и върху наказанието за нарушаването на закона, които според автора са поразително подобни.

Авторите на статиите в книгата, която е издадена от Калифорнийския университет, са световно известни изследователи на ромската култура от Англия, Финландия, Канада и Съединените щати, като двама от тях – Ян Ханкок и Роналд Лий, са роми.

Уейрауч се надява издаването на тази книга да допринесе за преодоляването на погрешните представи за циганите и за отказ от дискриминационните практики. Освен това той гледа на нея и като на основа за по-нататъшен сравнителен анализ на ромския закон с други устни правни традиции и с други правни системи, закрепени в писмена форма.

University of California Press

Фолклорна работилница “Етнос”, Монтана

Денят е 12 юни, четвъртък, часът е 19:30.

Въпреки вечерното време, в Монтана все още е горещо. Сякаш и слънцето иска да остане по-дълго и да види това, което предстои да се случи тук, на площада! Хората нетърпеливо пристъпват насам-натам в очакване на любимците-танцьори, подготвили празничната фиеста за жители и гости на областния град. Окупирани всички възможни сенчести места около сцената, разположена на площад “Жеравица”, хората нервно гледат часовниците си и разпалено коментират бъдещите планове на организаторите от “Фондация ШАМ” и V-то СОУ за турнета на децата от Фолклорна работилница “Етнос”. С учудване разбираме колко много се знае от обикновените хора за минали и предстоящи гостувания на нашите деца!

Фолклорна работилница “Етнос”, Монтана, бе поканена на Международния фолклорен фестивал в град Тулча, Румъния, който се състоя от 22 до 26 май т. г. и в който участваха ансамбли от Македония, България и Румъния.

Във Фолклорната работилница са около 60 деца на възраст от 10 до 18 години, които са с различен етнически произход – каракачани, роми и българи. Всички участници в “Етнос” доказват, че изкуството обединява и премахва всякакви барери. Така например ромският ансамбъл “ШАМ” към Фондация “ШАМ” - гр. Монтана, за пореден път утвърди и издигна на висота красотата на ромския танц на фестивала в Румъния, където покори сърцата на публиката и журито със своята непринуденост и чар и спечели I-о място за виртуозно изпълнение.

Като израз на искрената симпатия и приятелство, породило се по време на гостуването в Румъния, румънският ансамбъл “Дорулет” прие поканата на Община Монтана и на Фондация “ШАМ” за гостуване в България. Румънците пристигнаха на 12 юни, за да участват в съвместен концерт с българските си приятели от Фолклорна работилница “Етнос”, посветен на празника на града “Св. Дух”.

Публиката на Монтана прие възторжено изпълненията на румънските деца, а кметът на Община Монтана на лична среща с техни представители поднесе поздравления и грамоти от името на общината.

На децата от ансамбъла към Фондация “ШАМ” предстоят участия на Ромския фестивал в Стара Загора и на Международния фолклорен фестивал в Северна Гърция през месец юли.

Ата БЕЧЕВА
Виктория БОРИСОВА

Първи в света превод на цялата Библия на ромски език

Унгария е първата в света страна, в която пълният текст на Библията ще се публикува на ромски (ловарски) език.

Библията се издава с финансовата подкрепа на унгарското министерство на образованието. По този повод министърът на образованието Йозеф Палинкас подчерта, че ромската Библия ще “узакони международни изрази, чиито корени са в общия ромски език”.

Изданието е билингвално – паралелно на ловарски и на унгарски на всяка страница. Преводач е Золтан Весхо-Фаркас, редактор е Бела Тар-

джани – професор по теология в Католическия университет “Pazmany Peter”. Най-напред ще бъде отпечатан и разпространен Новият завет, а веднага след това ще се появи и Старият завет. Ромската Библия ще излезе в петхиляден тираж, като три хиляди екземпляра ще бъдат закупени от унгарската католическа църква.

Публикуването на тази специална Библия е израз на желание да се протегне ръка към ромската общност в Унгария, която дълго страда от мизерия и дискриминация и която се оказва най-голямата жертва на унгарския преход от комунизъм към демокрация. Външният министър Януш Мар-

тони заяви, че Унгария иска да се справи със социалната несправедливост чрез качествено образование. “Образованието е от ключово значение. Ала то не е нещо, което може да се осъществи за една нощ.” Но все пак напоследък ситуацията според него се е подобрила: “Ако вземем образованието, броят на студентите роми, които получават стипендии, сега е 10,000, докато само преди няколко години те бяха едва 800.”

В Унгария, по официални данни, живеят около 800,000 роми, въпреки че някои анализатори смятат, че броят им може да е значително по-голям.

Стефан БОС